

MENORQUINS

CRÒNIQUES DE RODATGE

Amb Maria Juan Benejam, al claustre del convent.

Carme Mesquida durant l'entrevista a la biblioteca

Un minut de reflexió abans de dinar

Cristian P.Coll

Carme Mesquida, l'arrel més profunda

► L'equip de 'Menorquins' **passa tres dies** al monestir de Santa Clara per descobrir la vida de la protagonista i els ritmes del convent

Vam entrar al convent de Santa Clara per primera vegada. Podia ser una experiència xocant, tant per les clarisses com per l'equip. En aquesta ocasió el pla de rodatge era immersiu. Ens vam informar dels horaris i les activitats de les clarisses, però en definitiva el que ens ajudaria a captar l'essència del convent seria poder estar la major part del temps a prop seu, intentant no interferir. En cap cas es tractava de fer un recull d'imatges d'allò que els més creients en Déu s'hi poguessin identificar. Seguïem la intuïció, captàvem cada moment del dia de les germanes.

La sort de poder estar 3 dies seguits sense pràcticament sortir del convent, vivint en unes estances dedicades a les visites, ens va permetre estar a prop, però també tenir el nostre espai; el més important era no trencar el ritme de les seves meditacions i obligacions diàries. Sens dubte hi havia un mur que s'havia de traspasar: la sensació d'haver passat cents de vegades pels voltants de Santa Clara i sentir aquest hermetisme, que genera qualsevol monestir o espai de clausura. Érem dins, però encara l'havíem de creuar per poder descobrir bé la nostra protagonista i la vida del convent. Na Carme Mesquida era la persona que ens obria les portes i la resta de germanes a poc a poc anirien entrant en escena, si tot anava bé...

Cada campanada marca el ritme

Carme Mesquida va néixer a Ciutadella el 1944. Va ser l'abadessa del Convent de Santa Clara de Ciutadella (Menorca) durant 19 anys. De totes maneres, el càrrec d'abadessa, avui en dia és una figura compartida, rotatòria, i per endevenir qui és l'abadessa o la cuinera, la que neteja o la portera seria complicat que ho encertés a la primera. Açò ho vam descobrir a mesura que passaven els dies, coneixent les dinàmiques, com s'organitza-

ven, cada una segons les seves possibilitats i habilitats.

El dia comença molt prest. El convent a poc a poc es desperta, quasi abans que ningú del poble, i l'activitat és pausada i marcada pel rellotge. Aquest artilugi, ja poc habitual als braons de la gent d'avui en dia, és necessari per seguir el ritme de les tasques, oracions, matines... Cada campanada ens guiava i anunciava un canvi, una visita, l'hora de dinar, la de pregar, però tot amb una dinàmica que quasi sense bategar paraula fluïa. El primer dia vam aprendre els horaris, poc a poc vam entendre com es movia cada una de les germanes, les responsabilitats i les tasques que feien.

La trobada amb Maria Juan

Un dels temes que havíem d'entendre bé per així explicar en el documental era la decisió de na Carme de formar part del convent amb tant sols 27 anys, quan l'habitual en aquell moment era decantar-se més cap a l'activisme i la política. Però açò havíem de trobar una veu que la conegués de fora del murs de Santa Clara. Hem de reconèixer que si en el cinema de ficció tot està planificat, en aquest cas, i en la majoria de documentals la intuïció i la informació que et puguin donar persones de confiança i que coneixin bé els personatges van ser clau per resoldre les preguntes que se'ns plantejaven. Un dels moments més divertits i que van ajudar a trobar-

nos cada vegada més còmodes a dins del convent va ser la trobada entre na Carme i la seva amiga i ex-política Maria Juan Benejam (primera dona consellera del Consell Insular de Menorca).

Les dues amigues, assegudes en un banc de pedra del claustre, recordant moments de la lluita pels drets

lles joves, en la que cada una va seguir el seu propi camí.

Encara que na Carme no es reconeix com la impulsora dels canvis, tant Maria Juan com el seu entorn li agraeixen que hagi estat participi del procés d'obertura de Santa Clara al poble de Ciutadella i a Menorca. Na Carme fa referència al Con-

La vida interior i la pregària importen més que no la idea de la clausura.

de les dones en anys del franquisme, reunions secretes que «de tant secretes, no recordava de què anava la reunió» diu rient na Carme. Però el que si recorden són els interrogants que es plantejaven: «per què les dones no podem ser alcaldesses?» o «per què no podem anar dalt l'ajuntament?» Maria Juan recorda el moment en que na Carme li explica que es vol comprometre amb l'església... «El meu silenci encara deu existir», riuen les dues... I Juan afegeix: «no tenia que anassis a fer contemplació, una dona tan activa!» Una Ciutadella, una Menorca, incompresa per aque-

cili Vaticà II, que va ajudar a adaptar el convent a la nova realitat social. Per exemple, en una de les entrevistes ens explica el debat sobre els canvis d'hàbits, la necessitat de poder sortir per fer un encàrrec o una visita familiar, el consens dins del convent i l'acceptació de les monges més majors, totalment integrades en les decisions col·lectives.

En una conversa sobre els altres protagonistes de la sèrie va sortir la figura de Toni Vidal («Menorquins», Capítol 1). Menorca és petita, però també és ben casual que na Carme recordés amb pels i senyals la visita del fotògraf des Cas-

tell per fer un retrat d'un retauler per fer una estampa. Na Carme, plena d'elogis si que recordava que per fer la fotografia en Toni s'ho va mirar tot a la perfecció. Afegeix: «hi va fer una bona estona mirant el retauler abans de fer la fotografia».

Potser en Toni va entrar en estat meditatiu, tan necessari en la seva fotografia, i en aquell entorn metafísic, que tant li agrada, segur que hi va jugar. Igual ens va succeir a l'equip, que després d'estar en aquell oasi uns dies, vam aconseguir moure'ns quasi amb silenci pels passadissos i estances, i poc a poc vam arribar a ser invisibles per mostrar allò que queda darrera aquests murs, cada vegada més transparents. Aquell «espai verd d'espiritualitat», tancat i barrat en el que havíem entrat, s'anava obrint. Descobríem el passat de cada una de les germanes que li donaven vida, reflexió i meditació, i a través de la càmera, per nosaltres també.

Hem intentat mostrar el convent de Santa Clara més enllà dels moments d'eufòria, com per exemple per Sant Joan, quan les clarisses surten al pati ple de gent esperant sentir les seves paraules desitjant sort i ventura als jocs des Pla o les visites del tradicional betlem, quan se les pot veure al darrera del parador conversant amb amics i familiars.

Vocació feliç

La seva història ens mostra la senzillesa de la vida contemplativa i la relació amb el poble que l'envolta. Na Carme quan va entrar al convent va dir que hi seria mentre fos feliç i ara afegeix que «cada dia don gràcies de tenir aquesta vocació que he tingut».

Per contrast amb els altres personatges de la sèrie, amb un reconeixement social més visible, teníem la pressió d'explicar el perquè una monja clarissa formava part d'aquestes personalitats menorquines. Idò si una cosa és clar amb aquests personatges és que hagin fet el que hagin fet, per damunt de tot estaven coneixent a bones persones.

* El capítol de 'Menorquins' dedicat a Carme Mesquida s'emeta avui a les 19.55 hores a IB3.